

Gezondheidsindicatoren van het Brussels Gewest

Invaliditeit

Inhoud

1.	Belangrijkste vaststellingen	1
2.	Inleiding	1
3.	De gerechtigden	3
4.	Invaliditeit bij loontrekkenden	4
5.	Invaliditeit bij zelfstandigen	10
6.	Synthese - Conclusie	14

1. Belangrijkste vaststellingen

- › Het bruto aantal invaliden in het Brussels Gewest is de afgelopen 15 jaar voortdurend gestegen, net als in de rest van het land;
- › Het invaliditeitscijfer (het aandeel invaliden in de gerechtigde bevolking) steeg ook in de drie gewesten, maar duidelijk minder in het Brussels Gewest dan in de twee andere gewesten;
- › Tussen 2005 en 2015 wordt de stijging van het invaliditeitscijfer van loontrekkende werknemers hoofdzakelijk verklaard door de stijging van de gemiddelde leeftijd van de gerechtigden bij de arbeiders, arbeidsters en bedienden;
- › Het invaliditeitsrisico stijgt sterk met de leeftijd;
- › Arbeiders worden meer getroffen dan bedienden;
- › Vrouwen worden, op dezelfde leeftijd en met hetzelfde beroepsstatuut, vaker getroffen dan mannen;
- › Arbeidsters worden het meest getroffen door invaliditeit. Deze groep kende de jongste jaren ook de meest uitgesproken toename van de werkende beroepsbevolking en van het aantal invaliden;
- › Het invaliditeitscijfer is tweemaal lager bij zelfstandigen dan bij loontrekkenden en daarmee gelijkgesteld. Deze situatie hangt samen met verschillen tussen de uitgeoefende beroepen en verschillende regelingen omtrent invaliditeitsrechten voor loontrekkenden en voor zelfstandigen.
- › Mentale problemen en musculoskeletale aandoeningen zijn de vaakst voorkomende invaliditeitsoorzaak en hun specifiek invaliditeitscijfer neemt voortdurend toe.
- › Invaliditeit ten gevolge van cardiovasculaire aandoeningen neemt daarentegen af. Deze vaststellingen gelden zowel voor de loontrekkenden en daarmee gelijkgesteld als voor de zelfstandigen;
- › Er bestaan grote sociaal-ruimtelijke ongelijkheden inzake invaliditeit in het Brussels Gewest. Het aandeel invaliden op de beroepsactieve bevolking stijgt naarmate het sociaal-economisch niveau van de gemeente afneemt.

Colofon

› **Auteurs** › Déogratias MAZINA, David HERCOT, Marion ENGLERT, Peter VERDUYCKT, Murielle DEGUERRY › **Lay-out** › Nathalie DA COSTA MAYA, CDCS vzw › **Voor meer informatie** › Tel.: 02/552 01 89 › observat@ggc.irisnet.be › www.observatbru.be
› **Gelieve te verwijzen als** › Mazina D., Hercot D., Englert M., Verduyck P., Deguerry M., *Gezondheidsindicatoren van het Brussels Gewest - Invaliditeit in het Brussels Gewest*. Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. Brussel 2016 › **Depotnummer** › D/2017/9334/36 › Cette publication existe aussi en français

2. Inleiding

Chronische aandoeningen, zelfs als ze worden behandeld, kunnen aanleiding geven tot beperkingen die mensen verhinderen hun gebruikelijke beroepsactiviteit voort te zetten (arbeidsongeschiktheid). Personen die meer dan 12 maanden arbeidsongeschikt zijn ten gevolge van een ziekte of een ongeval kunnen worden erkend als "invalide" en een uitkering ontvangen (zie glossarium voor meer details). Chronische aandoeningen liggen aan de bron van meer dan 90 % van de gevallen van invaliditeit^[1].

Het statuut van invalide in België, binnen het regime van loontrekkenden of zelfstandigen, geeft recht op een vervangingsinkomen tussen 867 en 2 297 Euro per maand. Uit een recent onderzoek blijkt dat de helft van de gezinnen waarvan een van de leden invalide is financiële problemen heeft. In deze gezinnen zijn de uitgaven voor gezondheidszorgen aanzienlijk en velen onder hen houden niet genoeg geld over om aan vrijetijdsactiviteiten te participeren (Vancorenland, 2016).

De problematiek van de arbeidsongeschiktheid, vooral van lange duur (invaliditeit), krijgt vandaag in België en veel andere Europese landen veel aandacht in de sociaal-economische actualiteit.

In België is het aantal mensen dat een invaliditeitsuitkering ontvangt sterk toegenomen: op 20 jaar (tussen 1995 en 2014) steeg deze van 168 083 tot 321 573 personen, of een stijging met 91,3 % (RIZIV, 2015). De uitgaven voor de arbeidsongeschiktheid en invaliditeit nemen sinds 2015 een grotere hap uit het sociale zekerheidsbudget dan de werkloosheidsuitgaven. In het Brussels Gewest hebben in 2015 28 878 personen het statuut van invalide.

Bepaalde sociaal-demografische evoluties bieden een gedeeltelijke verklaring voor deze stijging: de vergrijzing van de gerechtigde bevolking, de hogere pensioenleeftijd van de vrouwen door de afstemming op deze van de mannen^[2], en de toegenomen deelname van vrouwen in de arbeidsmarkt (RIZIV, 2015). Deze toetreding van vrouwen was veel sterker in Vlaanderen dan in het Brussels Gewest en Wallonië (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2016). Het dienstenchequesysteem is waarschijnlijk gedeeltelijk verantwoordelijk voor de verhoogde instroom van laaggeschoolde vrouwen op de formele arbeidsmarkt in het Brussels Gewest gedurende de afgelopen 10 jaar. Voor de recente jaren worden wijzigingen in de werkloosheids-

reglementering naar voor geschoven om een deel van de recente stijging van het aantal invaliden door "communicerende vaten" te verklaren. Andere verschuivingen binnen het stelsel van de sociale zekerheid voltrekken zich in België die een impact kunnen hebben op het aantal rechthebbenden voor de verschillende bestaande soorten uitkeringen: werkloosheid, invaliditeit, leefloon, tegemoetkoming voor gehandicapten, pensioen, ...

Op een moment waarop de Belgische sociale zekerheidsuitgaven onder druk staan is het belangrijk om de mechanismen naar invaliditeit en de daarbij betrokken risicofactoren beter te begrijpen.

Op basis van de demografische vooruitzichten en de determinanten van invaliditeit kan voor de komende jaren een verdere toename van het aantal invaliden worden voorspeld als er geen preventieve maatregelen worden getroffen (Vancorenland, 2016).

Dit dossier presenteert het aantal invaliden en het invaliditeitscijfer in het Brussels Gewest in functie van de leeftijd, het geslacht en het beroepsstatuut van de gerechtigden en van de pathologie die aan de oorsprong van de invaliditeit ligt. De gegevens in dit document hebben betrekking op personen die op 30 juni van het jaar in kwestie een invaliditeitsuitkering kregen. De noemer omvat de loontrekkende werknemers of gerechtigde werklozen die onder het stelsel van de ziekte- en invaliditeitsverzekering vallen (algemeen stelsel) of de zelfstandigen en meewerkende echtgenoten (stelsel van de zelfstandigen). Ze heeft dus geen betrekking op: bruggepensioneerden; invaliden ten gevolge van arbeidsongevallen en beroepsziekten; de hulp aan personen met een handicap; ambtenaren; personen van meer dan 65 jaar. De evoluties hebben betrekking op de jaren 2000 tot 2015 voor de Brusselse loontrekkenden en 2005 tot 2015 voor de Brusselse zelfstandigen. Vervolgens wordt ook het aandeel invaliden in de beroepsactieve bevolking bestudeerd in functie van het sociaal-economisch niveau van de gemeente.

Naast de cijfers die in dit hoofdstuk worden gepresenteerd, kunnen er in de bijlagen (bijlagen 1 tot 5) nog meer gedetailleerde cijfers terug worden gevonden.

¹ De arbeidsongeschiktheid moet een beperking van ten minste 66 % inhouden ten aanzien van het gebruikelijke beroep of de beroepengroep waartoe deze activiteit behoort.

² De gestegen pensioenleeftijd bij de vrouwen is het gevolg van de hervorming van 1997, in de tijd gespreid tot in 2009, die de wettelijke pensioenleeftijden progressief op elkaar afstemt. Deze bedroeg voordien 60 jaar voor vrouwen en 65 jaar voor mannen. Sinds 2009 werd de drempel van 65 jaar veralgemeend (K.B. van 23-12-1996 - Belgisch Staatsblad, 1997-01-17, nr. 11, pp. 912-922)

3. De gerechtigden

3.1 AANTAL GERECHTIGDEN

Op 1 januari 2015 telt het Brussels Gewest 1 175 173 inwoners. De **beroepsactieve bevolking**^[3] vertegenwoordigt 61,8 % van de totale Brusselse bevolking. Tussen 2000 en 2015 is de Brusselse beroepsactieve bevolking sterk aangegroeid, namelijk van 576 219 tot 730 254 personen of een stijging met 26,7 % op 15 jaar tijd.

Terwijl de rest van het land geconfronteerd wordt met een vergrijzing van de bevolking, blijft de Brusselse bevolking jonger worden. Op 1 januari 2015 bedroeg de gemiddelde leeftijd 37,4 jaar in het Brussels Gewest, tegenover 42,3 jaar in Vlaanderen en 40,9 jaar in Wallonië^[4].

“Gerechtigden” zijn alle personen die recht kunnen hebben op een invaliditeitsuitkering, met name alle loontrekkende werknemers die onder het Belgische sociale zekerheidsstelsel vallen, uitkeringsgerechtigde werklozen, en de zelfstandigen die in orde zijn met hun bijdragen^[5] (RIZIV, 2015).

In 2015 waren er in het Brussel Gewest 462 534 gerechtigden, of 63,3 % van de beroepsactieve bevolking. In 2005 waren er 388 604, of een stijging met 19 %. Deze stijging loopt synchroon met de stijging van de beroepsactieve bevolking in die periode. In tegenstelling tot de daling van de gemiddelde leeftijd van de algemene bevolking, is de gemiddelde leeftijd van de gerechtigden in die periode gestegen.

3.1.1 DE GERECHTIGDE LOONTREKKENDEN OF DAARMEE GELIJKGESTELDEN

In 2015 waren er 397 858 gerechtigde loontrekkenden of daarmee gelijkgestelden. Het aandeel arbeiders is iets kleiner dan het aandeel bedienden (48 % tegenover 52 %). In Vlaanderen en vooral in Wallonië ligt het aandeel arbeiders onder de gerechtigde loontrekkenden of daarmee gelijkgestelden daarentegen iets hoger (respectievelijk 51 % en 54 %).

De proportie mannen en vrouwen is quasi equivalent onder de gerechtigde loontrekkenden of daarmee gelijkgestelden. Er zijn meer mannen onder de arbeiders en meer vrouwen onder de bedienden (tabel 1).

Tussen 2000 en 2015 stijgt het aantal gerechtigde loontrekkenden of daarmee gelijkgestelden jaarlijks zo goed als lineair en dit in alle leeftijdsgroepen. Hun aantal stijgt in totaal met 26,6 %.

Het aantal vrouwen stijgt sneller dan het aantal mannen (31,9 % tegenover 21,8 %). Het aantal arbeiders is bovendien sneller gestegen dan het aantal bedienden (31,1 % tegenover 22,7 %). Het Brussels Gewest is het enige van het land waar het aantal arbeiders sterker stijgt dan het aantal bedienden. De stijging van het aantal vrouwen met een arbeidersstatuut is aanzienlijk (+52,6 %) en het aantal vrouwen met een bediendenstatuut is minder sterk gestegen dan dat van hun mannelijke collega's (respectievelijk +20,2 % en +25,9 %) (tabel 1).

Tabel 1		Evolutie van het aantal gerechtigde loontrekkenden of daarmee gelijkgestelden in functie van het geslacht en het beroepsstatuut, Brussels Gewest, 2000 en 2015		
	Jaar	2000	2015	Evolutie (%)
Arbeiders		144 922	190 062	31,1
	Mannen	91 109	107 943	18,5
	Vrouwen	53 813	82 119	52,6
Bedienden		169 379	207 796	22,7
	Mannen	73 152	92 087	25,9
	Vrouwen	96 227	115 709	20,2
TOTAAL		314 301	397 858	26,6
	Mannen	164 261	200 030	21,8
	Vrouwen	150 040	197 828	31,9

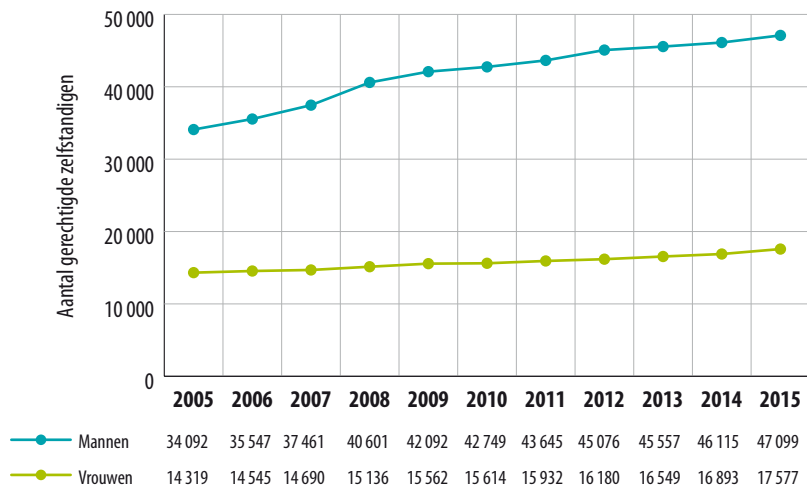
*Bron : Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel*

De grotere stijging van het aantal vrouwen onder de gerechtigden is gedeeltelijk toe te schrijven aan de verhoging van de pensioenleeftijd en de toegenomen participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt. De stijging van het aantal vrouwen met een arbeidersstatuut in het Brussels Gewest houdt echter ook verband met het grotere succes van het dienstenchequesysteem in vergelijking met de andere gewesten. De federale regering heeft dit systeem in 2004 ingericht om de formele tewerkstelling in de sector van de huishoudendiensten te ontwikkelen. In het jaar 2013 werkten 20 304 Brusselse werknemers via het dienstenchequesysteem (of ongeveer 5 % van de 413 000 Brusselse werkende mensen) waaronder 95,5 % vrouwen, meestal met een arbeidersstatuut. Dit systeem biedt werk aan talrijke werkneemsters ouder dan 50 jaar, die vaak in het systeem blijven en ermee “verouderen” (IDEA consult, 2014).

3 De beroepsactieve bevolking die in dit document wordt gebruikt, is deze van 20-64 jaar.

4 Bron : Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium.

5 Bruggepensioneerden behoren in theorie tot de groep van de gerechtigden, maar zullen dit recht nooit uitoefenen omdat het geen enkel financieel voordeel oplevert. Daarom worden ze systematisch uit de analyses en de noemer voor de berekening van het invaliditeitscijfers verwijderd.

Figuur 1 Evolutie van het aantal gerechtigde zelfstandigen per jaar en in functie van het geslacht, Brussels Gewest, 2005-2015

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV)

3.1.2 DE GERECHTIGDE ZELFSTANDIGEN

In 2015 hebben 64 676 gerechtigden in het Brussels Gewest het zelfstandigenstatuut (waaronder 772 meewerkende echtgenoten)⁶. De mannen zijn ruim in de meerderheid: 73 % zijn mannen en 27 % vrouwen.

Tussen 2005 en 2015 is het aantal gerechtigde zelfstandigen gestegen van 48 411 tot 64 676 personen (figuur 1), of een stijging van 33,6 %. Deze stijging is groter dan deze van de hele beroepsactieve bevolking (+19,9 %) en deze van de gerechtigde loontrekkenden of daarmee gelijkgestelden (+16,8 %) in dezelfde periode (niet geïllustreerd).

In tegenstelling tot de loontrekkenden (en daarmee gelijkgestelden) is bij de zelfstandigen het aantal mannen sneller gestegen dan het aantal vrouwen (respectievelijk +38,2 % en +22,8 %).

4. Invaliditeit bij loontrekkenden

4.1 AANTAL INVALIDEN

In het Brussels Gewest ontvangen 28 878 loontrekkenden en daarmee gelijkgestelden in 2015 een invaliditeitsuitkering ten gevolge van een langdurige arbeidsongeschiktheid, waaronder 68,7 % arbeiders en arbeidsters. Twee derde van

de bedienden met een invaliditeitsuitkering zijn vrouwen (tabel 2).

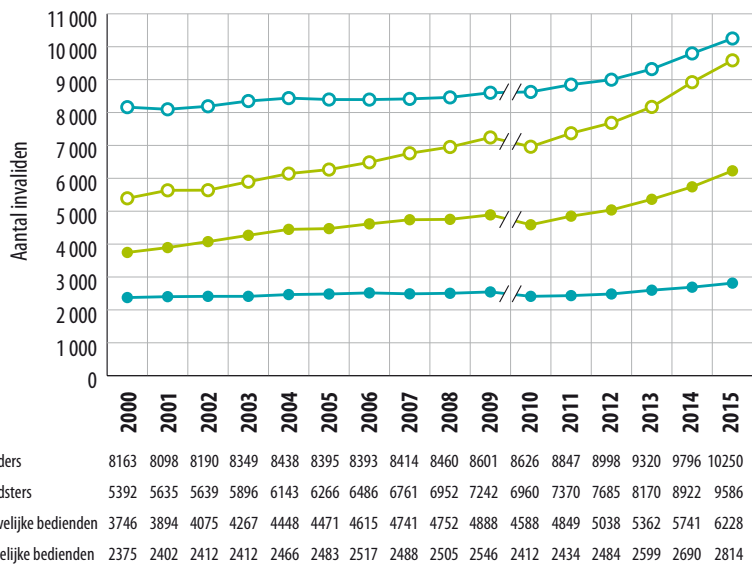
Tabel 2		Verdeling van de invalide loontrekkenden, per beroepsstatuut en geslacht, Brussels Gewest, 2015	
	Geslacht	Aantal	%
Arbeiders		19 836	68,7
	Mannen	10 250	35,5
	Vrouwen	9 586	33,2
Bedienden		9 042	31,3
	Mannen	2 814	9,7
	Vrouwen	6 228	21,6
TOTAAL		28 878	100,0
	Mannen	13 064	45,2
	Vrouwen	15 814	54,8

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

Tussen 2000 en 2015 is het aantal invalide loontrekkenden continu gestegen van 19 676 in 2000 tot 28 878 personen in 2015, of een stijging met 46,8 %. De stijging van het aantal invalide loontrekkenden was veel hoger bij de vrouwen (+73 %) dan bij de mannen (+24 %) en sinds 2006 zijn er meer invalide loontrekkende vrouwen dan mannen (niet geïllustreerd). Het aantal invalide arbeidsters is gestegen met 77,8 % en het aantal invalide vrouwelijke bedienden met 66,3 %. Bij de mannen steeg het aantal met 25,6 % voor de arbeiders en met 18,5 % voor de bedienden (figuur 2).

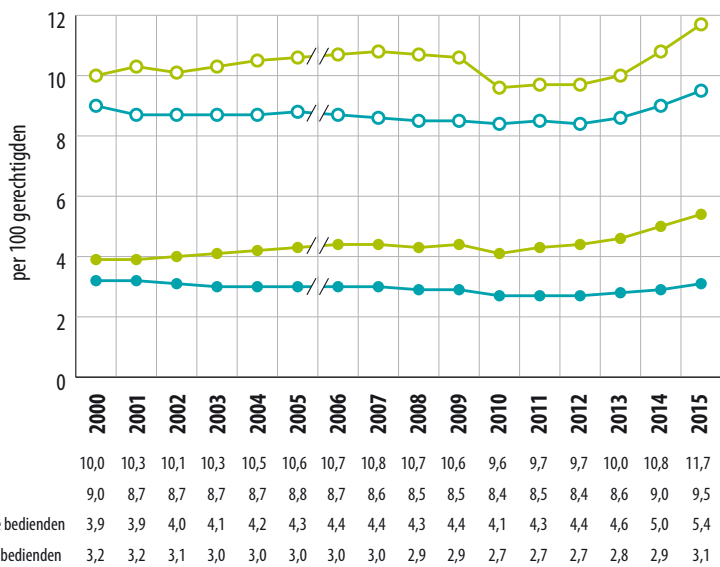
6 In de rest van het document gebruiken we de term "zelfstandige" om de zelfstandigen en hun meewerkende echtgenoten aan te duiden.

Figuur 2 Evolutie van het aantal invalide loontrekkenden in functie van het geslacht en het beroepsstatuut, Brussels Gewest, 2000-2015^[7]

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV)

Figuur 3 Evolutie van het invaliditeitscijfer bij de loontrekkenden in functie van het geslacht en het beroepsstatuut, Brussels Gewest, 2000-2015

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

4.2 INVALIDITEITSCIJFER

In het Brussels Gewest wordt 7,3 % van de gerechtigde loontrekkenden of daarmee gelijkgestelden in 2015 getroffen door invaliditeit. Er zijn grote verschillen in de invaliditeitscijfers van mannen en vrouwen enerzijds en van arbeiders en bedienden anderzijds. Zo ligt het invaliditeitscijfer bij Brusselse loontrekkende vrouwen in 2015 op 8,0 %, tegenover 6,5 % bij de mannen. Het invaliditeitscijfer bij arbeiders lag op 10,4 % tegenover 4,3 % bij de bedienden. Arbeidsters

lopen dan ook het hoogste risico op invaliditeit: het invaliditeitsrisico bedraagt 11,4 % bij arbeidsters tegenover 9,5 % voor de arbeiders. Het invaliditeitspercentage van vrouwelijke bedienden bedraagt 5,4 % tegenover 3,1 % voor de mannelijke bedienden (figuur 3).

⁷ Volgens de informatie die het RIZIV heeft meegedeeld, is de trendbreuk in figuur 2 het gevolg van een wijziging van de software voor het beheer en de extractie van gegevens na 2009.

Tussen 2000 en 2015 is het invaliditeitscijfer bij de loontrekkenden gestegen van 6,3 % naar 7,3 %. De stijging deed zich vooral voor tussen 2013 en 2015. Het invaliditeitscijfer steeg sneller bij de vrouwen dan bij de mannen, ongeacht hun beroepsstatuut.

De stijging van het invaliditeitscijfer bij de loontrekkenden in het Brussels Gewest is vooral te wijten aan de toegenomen gemiddelde leeftijd van de gerechtigden. Na standaardisatie voor leeftijd is het invaliditeitscijfer gestegen met 0,2 % tussen 2005 en 2015. Het stijgt met 0,7 % in de vrouwelijke bediendengroep en daalt voor de drie andere categorieën gerechtigden (niet geïllustreerd).

4.2.1 INVALIDITEITSCIJFER IN FUNCTIE VAN DE LEEFTIJD

Het invaliditeitscijfer stijgt sterk met de leeftijd. Het invaliditeitsrisico is relatief laag in de leeftijdsgroepen tot 50 jaar en verhoogt dan aanzienlijk tussen 50 en 64 jaar. Het ligt op elke leeftijd hoger bij arbeiders dan bij bedienden. Zo is in de periode 2010-2015 ongeveer een derde van de arbeiders van 60-64 jaar jaarlijks getroffen door invaliditeit, zowel bij mannen als bij vrouwen (figuur 4).

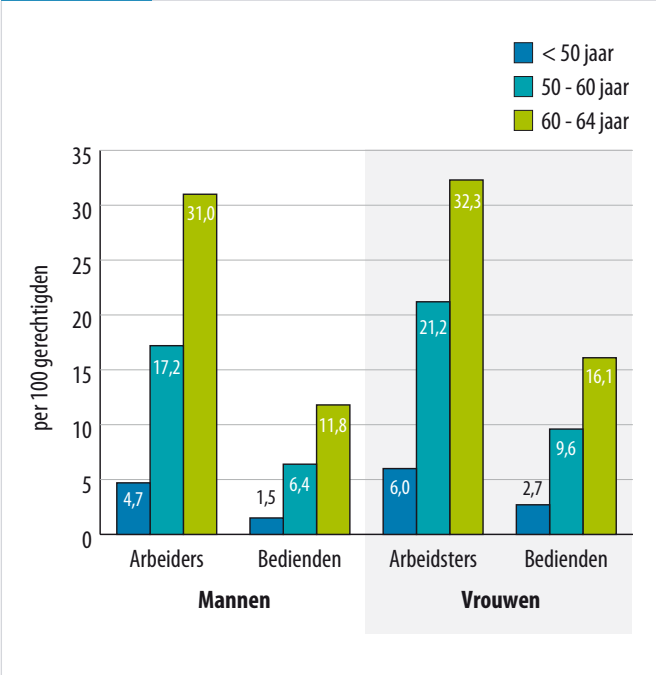
4.2.2 INVALIDITEITSCIJFER NAAR WOONGEWEST

In 2015 bedraagt het invaliditeitscijfer voor loontrekkenden in het Brussels Gewest 7,3 %, bijna evenveel als in Vlaanderen (7,4 %) en minder dan in Wallonië (10,1 %).

Tussen 2000 en 2015 is het invaliditeitscijfer van het Brussels Gewest geëvolueerd van het niveau van het Waals Gewest tot dat van het Vlaams Gewest. Tussen 2000 en 2010 is het cijfer

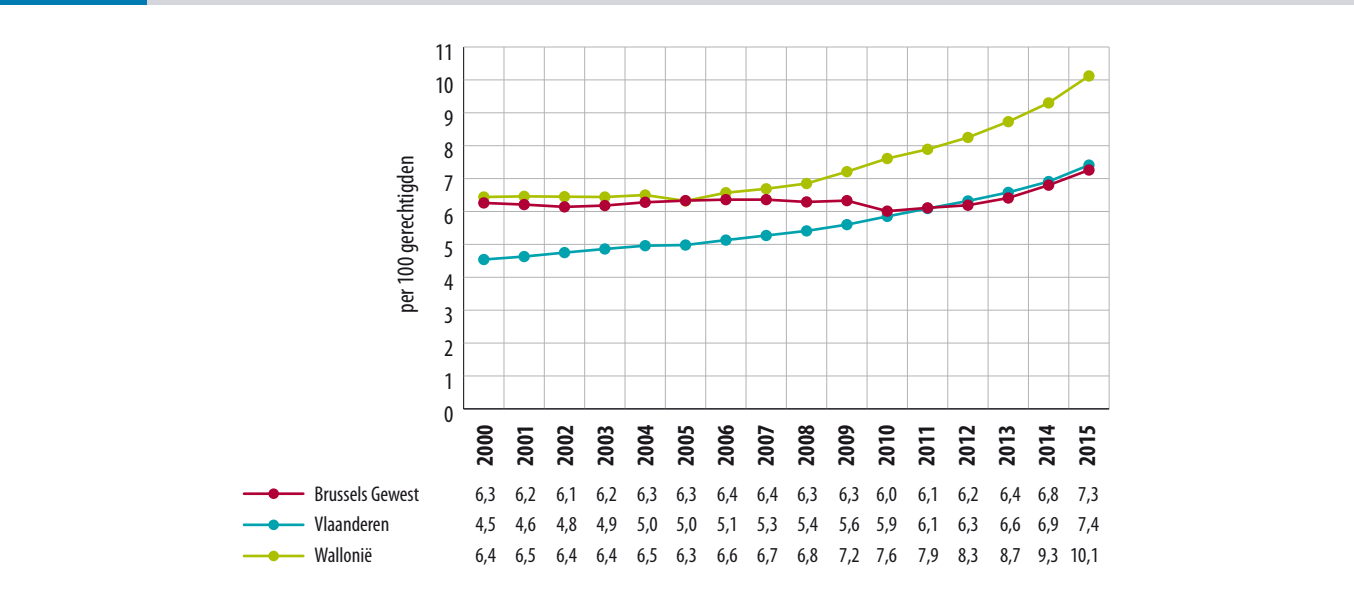
voor het Brussels Gewest redelijk stabiel gebleven, terwijl het in Vlaanderen en Wallonië al toenam, maar sinds 2011 lijkt het dezelfde stijgende curve op te tekenen dan de andere twee gewesten (figuur 5).

Figuur 4 Invaliditeitscijfer bij de loontrekkenden in functie van de leeftijd, het geslacht en het beroepsstatuut, Brussels Gewest, 2010-2015

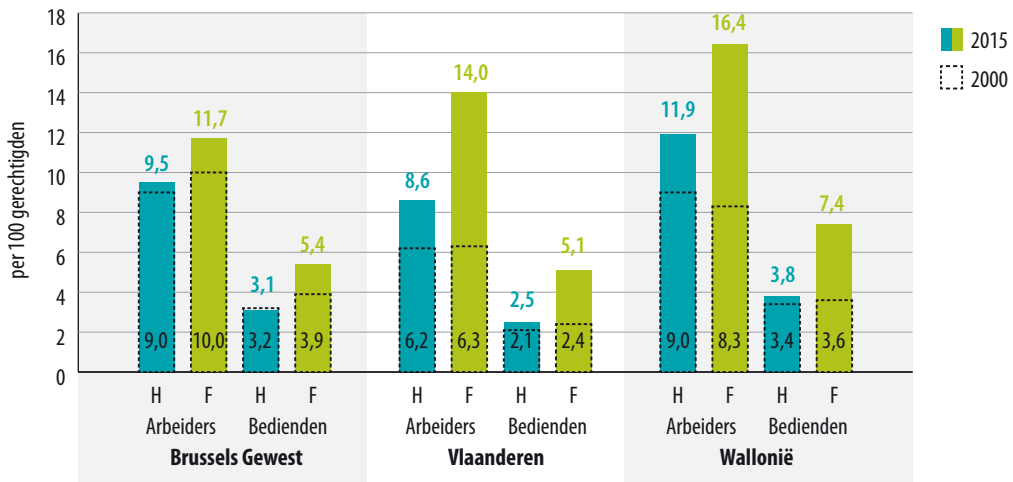
Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

Figuur 5 Evolutie van het invaliditeitscijfer bij de loontrekkenden in functie van het woongewest, Brussels Gewest, 2000-2015

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

Figuur 6 Evolutie van het invaliditeitscijfer bij de loontrekkenden in functie van het geslacht, het beroepsstatuut en het woongewest, 2000 en 2015

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

In de drie gewesten van het land behalen de arbeiders de hoogste invaliditeitscijfers. Tussen 2000 en 2015 is het invaliditeitscijfer van vrouwen (zowel arbeiders als bedienden) verdubbeld in Vlaanderen en Wallonië en deze toename is veel groter dan in het Brussels Gewest (figuur 6).

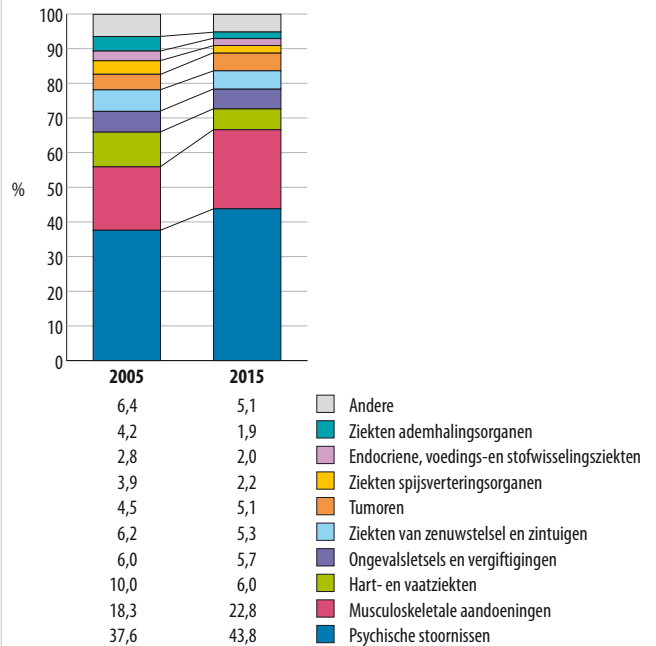
4.3 BELANGRIJKSTE OORZAKEN VAN INVALIDITEIT

4.3.1 VERDELING VAN DE OORZAKEN VAN INVALIDITEIT

De invaliditeit wordt onderverdeeld in 17 pathologiegroepen. De volledige lijst en het betrokken aantal gerechtigden zijn opgenomen in bijlage 3. In 2015 waren de belangrijkste oorzaken van invaliditeit bij loontrekkenden in het Brussels Gewest mentale problemen (43,8%), gevolgd door musculoskeletale aandoeningen (22,8%) en hart- en vaatziekten (6,0%).

Het aandeel in de invaliditeit van mentale problemen en musculoskeletale aandoeningen, is voortdurend gestegen tussen 2005 en 2015. Het aandeel ten gevolge van hart- en vaatziekten is daarentegen gezakt van 10,0% naar 6,0% (figuur 7). Deze evolutie van het aandeel van de verschillende oorzaken binnen de invaliditeit moet samen bekeken worden met de evoluties in de invaliditeitscijfers per oorzaak die hieronder beschreven worden.

Figuur 7 Verdeling van de invaliditeitsoorzaken bij loontrekkenden, Brussels Gewest, 2005 en 2015

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

4.3.2 INVALIDITEITSCIJFER PER OORZAAK

In 2015 vormen de mentale problemen de belangrijkste oorzaak van invaliditeit in het Brussels Gewest^[8], met 32 gevallen per duizend loontrekkende gerechtigden, gevolgd door musculoskeletale aandoeningen (17 ‰), hart- en vaatziekten (4 ‰), ongevalsletsels en vergiftigingen (4 ‰).

Tussen 2005 en 2015 is het invaliditeitscijfer door mentale problemen gestegen van 25,8 naar 31,8 gevallen op duizend gerechtigden. Het invaliditeitspercentage door musculoskeletale aandoeningen is ook gestegen, van 11,7 ‰ naar 16,5 ‰. Deze stijging deed zich vooral voor in de jongste drie jaren, tussen 2012 en 2015. Het invaliditeitspercentage door hart- en vaatziekten kende daarentegen een lichte daling van 5,5 naar 4,4 ‰ (figuur 8). Deze daling is sterker bij mannen dan bij vrouwen (niet geïllustreerd).

De toename van geestelijke gezondheidsproblemen op het werk is een globaal fenomeen dat de grenzen van ons land overschrijdt. In de meeste OESO-landen stijgen de aanvragen voor invaliditeitsuitkeringen omwille van een slechte geestelijke gezondheid, in het bijzonder bij de jongeren (OESO, 2013).

4.3.3 INVALIDITEITSCIJFER PER OORZAAK, GESLACHT EN BEROEPSSTATUUT

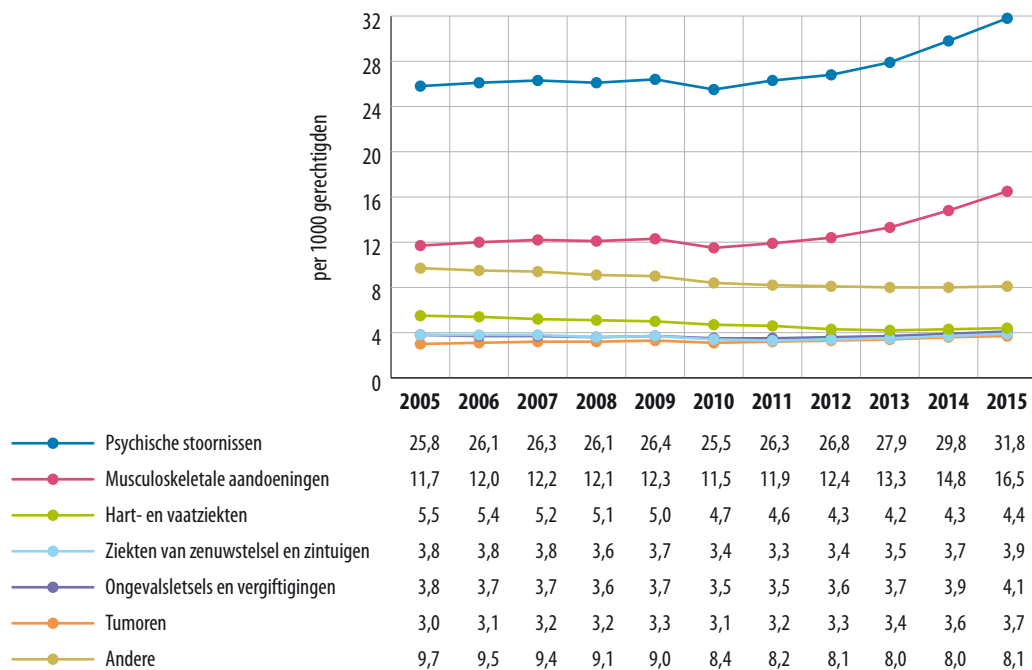
Voor de periode 2010-2015 varieert het risico op invaliditeit door een bepaalde aandoening in functie van het geslacht en het beroepsstatuut.

Bij personen van eenzelfde geslacht is het invaliditeitscijfer bij een specifieke pathologie steeds hoger bij de arbeiders dan bij de bedienden. Zo is het invaliditeitscijfer bij musculoskeletale aandoeningen vijf maal hoger bij de mannelijke arbeiders dan bij de mannelijke bedienden (18,5 ‰ tegenover 3,5 ‰) (figuur 9) en is het drie maal hoger bij arbeidsters dan bij vrouwelijke bedienden (25,5 ‰ tegenover 8,4 ‰) (figuur 10).

Binnen eenzelfde beroepsstatuut is het invaliditeitscijfer per oorzaak hoger bij vrouwen dan bij mannen voor de vier belangrijkste oorzaken bij vrouwen: mentale problemen, musculoskeletale aandoeningen, tumoren en ziekten van het zenuwstelsel. Voor de andere oorzaken zijn de verschillen miniem en soms omgekeerd. De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn in het algemeen kleiner dan de verschillen tussen het beroepsstatuut (figuur 9 en 10).

Figuur 8

Evolutie van het invaliditeitscijfer bij de loontrekkenden per oorzaak, Brussels Gewest, 2005-2015

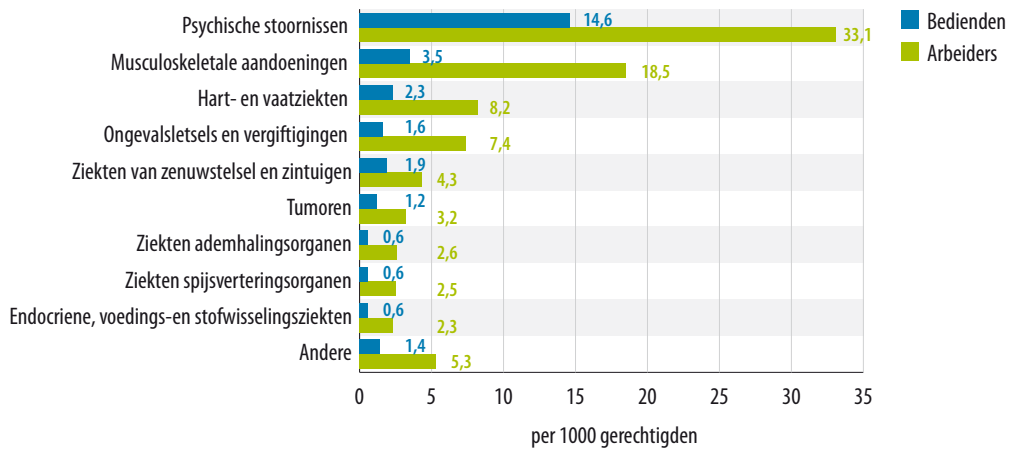

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

8 Het invaliditeitscijfer per pathologie wordt per duizend rechthebbenden berekend in duizendsten omdat deze groepen weinig mensen omvatten.

Figuur 9

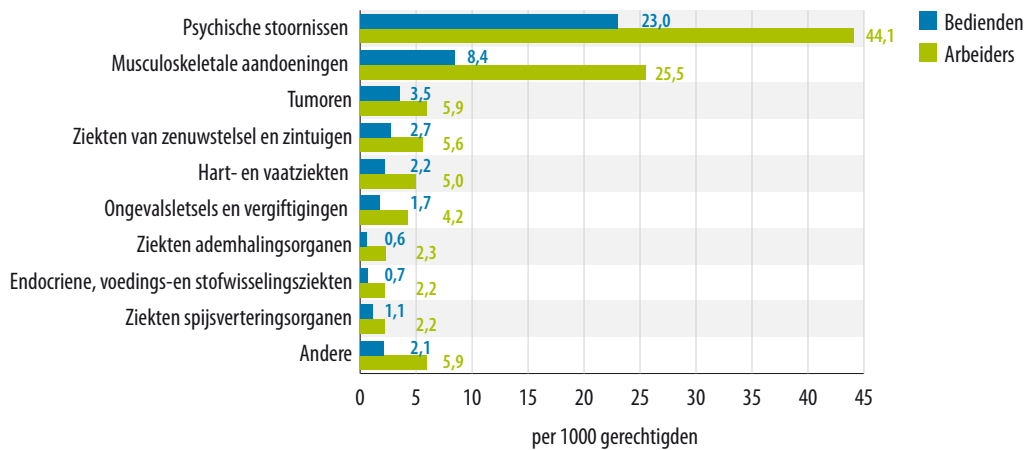
Invaliditeitscijfer per oorzaak in functie van het beroepsstatuut bij de loontrekkenden, mannen, Brussels Gewest, periode 2010-2015

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

Figuur 10

Invaliditeitscijfer per oorzaak in functie van het beroepsstatuut bij de loontrekkenden, vrouwen, Brussels Gewest, periode 2010-2015

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

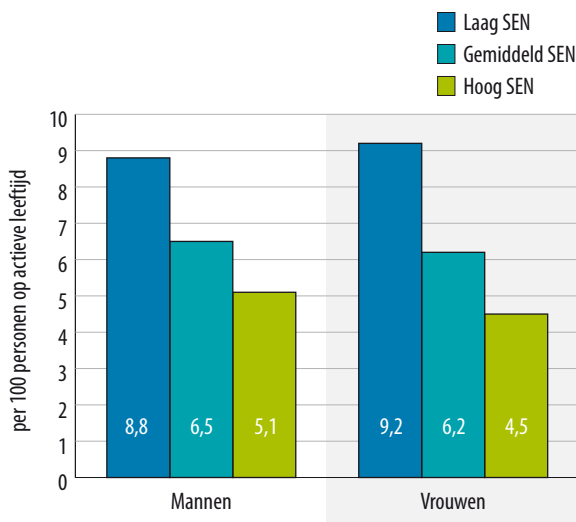
Volgens het onderzoekswerk van Cambois (2016) naar de ongelijkheden op het vlak van de invaliditeit in Frankrijk, houden de verschillen tussen mannen en vrouwen verband met het soort werk dat ze uitvoeren, maar evenzeer met gendergebonden ongelijkheden binnen de functies en de evoluties van de loopbanen (geblokkeerde loopbanen, ongeschoold en blootgesteld, spanningen beroepsleven / gezinsleven).

4.4 INVALIDITEIT EN SOCIAALECONOMISCH NIVEAU VAN DE GEMEENTEN

In de vorige delen werd beschreven dat invaliditeit niet gelijk is verdeeld in functie van de leeftijd, het geslacht en het beroepsstatuut. Er bestaan grote sociaal-ruimtelijke ongelijkheden in het Brussels Gewest (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad, 2016). De invaliditeit is bij de loontrekkenden ook ongelijk verdeeld onder de gemeenten: zowel voor mannen als voor vrouwen stijgt het aandeel van de invaliden op de beroepsactieve bevolking naarmate het sociaal-economisch niveau van de gemeente afneemt^[9] (figuur 11).

Figuur 11

Gestandaardiseerd percentage invaliden (loontrekkenden) op de beroepsactieve bevolking, per geslacht en sociaaleconomisch niveau (SEN) van de gemeenten, Brussels Gewest, 2010-2014

Nota: gestandaardiseerd voor leeftijd aan de hand van de Europese referentiepopulatie, 2013

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

⁹ De noemer van het invaliditeitscijfer dat in dit deel wordt berekend, omvat de volledige beroepsactieve bevolking en niet alleen de gerechtigden (omwille van de beschikbaarheid van de gegevens). Ze worden bovendien gestandaardiseerd voor leeftijd (op basis van de Europese standaardbevolking 2013) om de invaliditeit in de gemeenten te vergelijken nadat het effect van de verschillen in leeftijdsstructuur van de bevolking werd geneutraliseerd. De gemeenten werden onderverdeeld in drie categorieën op basis van een statistische clusteranalyse van drie bevolkingskenmerken (2012): het mediaan inkomen per belastingsaangifte, de werkloosheidsgraad en het aandeel leefloners (18-64 jaar). De categorie gemeenten met een hoog sociaaleconomisch niveau (SEN) omvat 5 gemeenten: Oudergem, Ukkel, Watermaal-Bosvoorde, Sint-Lambrechts-Woluwe en Sint-Pieters-Woluwe. De categorie gemeenten met een laag SEN bevat 6 gemeenten: Anderlecht, Brussel-Stad, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Joost-Ten-Noode, Sint-Gillis en Schaarbeek. De andere 8 gemeenten behoren tot de tussenliggende categorie.

De gradiënt inzake invaliditeitspercentage die wordt vastgesteld tussen de gemeenten volgens hun sociaal-economisch niveau houdt namelijk verband met het percentage arbeiders in deze gemeenten. Op 31 december 2014 vertegenwoordigden de arbeiders 42,4 % van de loontrekkenden (18-64 jaar) in de gemeenten met een laag sociaaleconomisch niveau, 30,4 % in de gemeenten met een tussenliggend statuut en 17,1 % in de gemeenten met een hoog sociaaleconomisch niveau^[10].

5. Invaliditeit bij zelfstandigen

Invaliditeit bij zelfstandigen verschilt sterk van invaliditeit bij loontrekkenden en worden daarom afzonderlijk besproken in dit dossier. De verschillen worden verklaard door het andere profiel van personen die zich als zelfstandige vestigen en door het andere soort activiteiten die worden uitgeoefend, maar moeten ook in verband worden gebracht met de aanzienlijke verschillen in termen van rechten op invaliditeitsuitkeringen die minder voordelig zijn voor zelfstandigen (zie glossarium).

5.1 AANTAL INVALIDEN

In 2015 telt het Brussels Gewest in het totaal 1 809 invalide zelfstandigen, waarvan ongeveer een derde vrouwen zijn (30,4 %).

Tussen 2005 en 2015 is het aantal invalide zelfstandigen gestegen van 1 246 tot 1 809 personen, of een stijging met 45,2 % (figuur 12). De slechts lichte toename van het invaliditeitscijfer in diezelfde periode (figuur 13) toont aan dat deze stijging bijna helemaal samenhangt met de stijging van het aantal gerechtigde zelfstandigen.

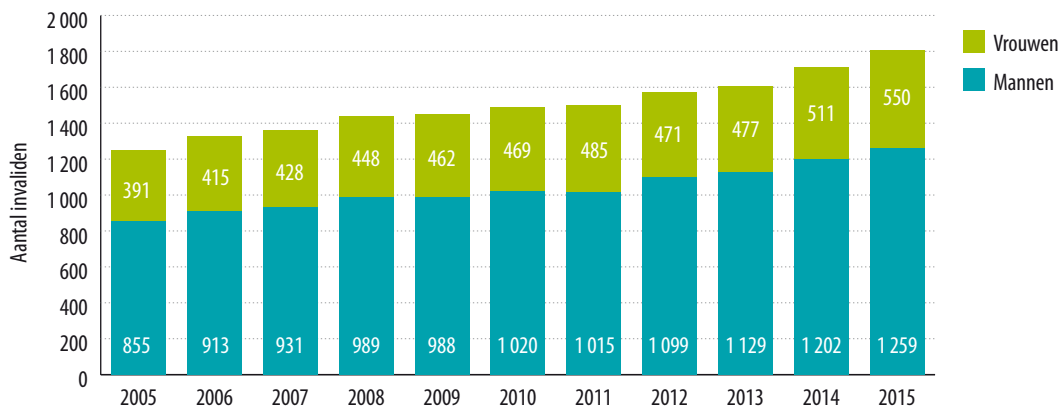
5.2 INVALIDITEITSCIJFER

In 2015 bedraagt het invaliditeitscijfer onder de zelfstandigen in het Brussels Gewest 2,8 invaliden per 100 gerechtigden. Dit percentage is lichtjes hoger bij de vrouwen (3,1 %) dan bij de mannen (2,7 %). Het risico op invaliditeit bij zelfstandigen is dus minder dan de helft van dit bij loontrekkenden (7,3 %) (figuur 13).

Het invaliditeitscijfer onder de zelfstandigen is lichtjes gestegen tussen 2005 en 2015, zowel voor mannen als voor vrouwen (figuur 13).

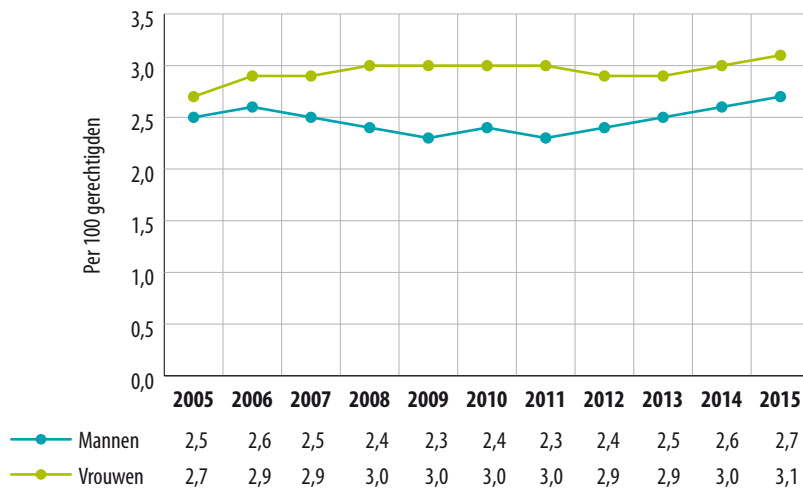
¹⁰ Bron: Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel. Opgelet, het gaat om het aandeel arbeiders onder de loontrekkenden en niet onder de gerechtigden (de gerechtigde werklozen en de zelfstandigen zijn dus uitgesloten).

Figuur 12 Evolutie van het aantal invalide zelfstandigen per geslacht, Brussels Gewest, 2005-2015

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV)

Figuur 13 Evolutie van het invaliditeitscijfer bij de zelfstandigen in functie van het geslacht, Brussels Gewest, 2005-2015.

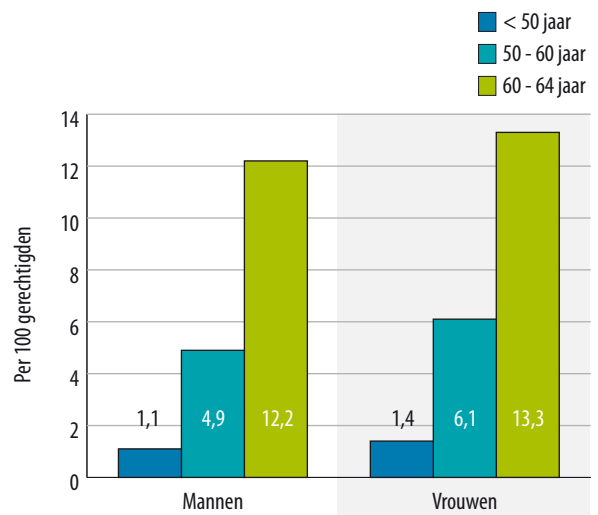

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

5.2.1 INVALIDITEITSCIJFER IN FUNCTIE VAN DE LEEFTIJD

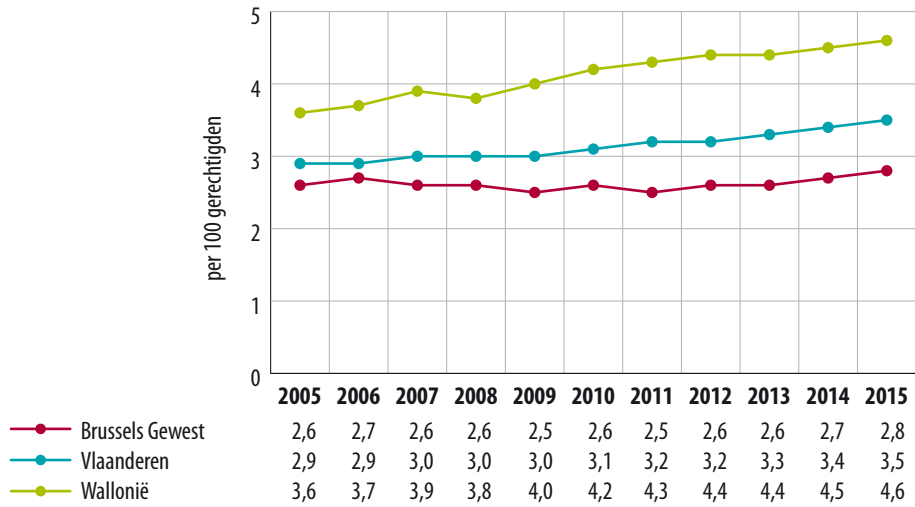
Net als bij de loontrekkenden stijgt het invaliditeitscijfer met de leeftijd. In 2015 is iets meer dan een zelfstandige op 10 invalide in de leeftijdsgroep van 60-64 jaar. Het invaliditeitscijfer is op elke leeftijd lichtjes hoger bij de vrouwen dan bij de mannen (figuur 14).

Figuur 14 Invaliditeitscijfer bij de zelfstandigen in functie van de leeftijd en het geslacht, Brussels Gewest, 2015

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

Figuur 15 Evolutie van het invaliditeitscijfer bij de zelfstandigen in functie van het woongewest, België, 2005-2015

Bron : Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

5.2.2 INVALIDITEITSCIJFERS PER WOONGEWEST

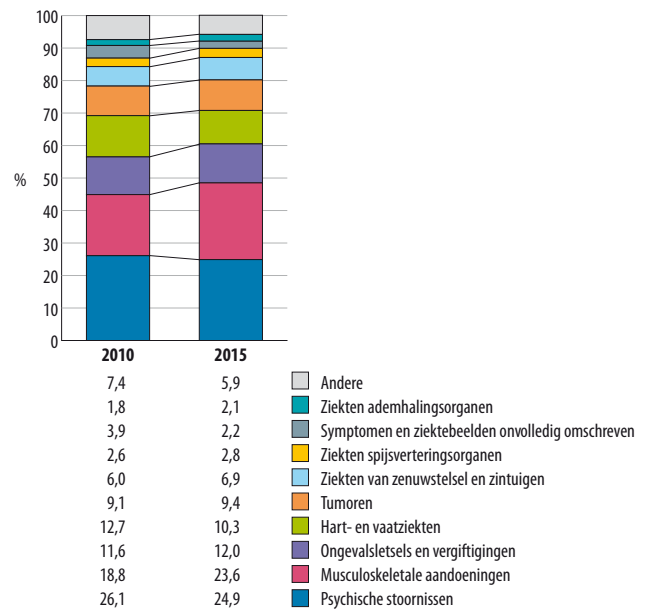
In 2015 is het invaliditeitscijfer bij de Brusselse zelfstandigen (2,8 %) lager dan in de andere gewesten. Het bedraagt 3,5 % in Vlaanderen en 4,6 % in Wallonië. en is tussen 2005 en 2015 lichtjes gestegen in de drie gewesten^[11] (figuur 15).

5.3 BELANGRIJKSTE OORZAKEN VAN INVALIDITEIT

5.3.1 VERDELING VAN DE OORZAKEN VAN INVALIDITEIT

In 2015 waren de belangrijkste oorzaken van invaliditeit bij zelfstandigen in het Brussels Gewest mentale problemen (24,9%) en musculoskeletale aandoeningen (23,6%). In tegenstelling tot de loontrekkenden bekleden ongevalsletsels en vergiftigingen de derde plaats als oorzaak van invaliditeit (12,0%) voor de hart- en vaatziekten. Tussen 2010 en 2015 is vooral het aandeel van de invaliditeit door musculoskeletale aandoeningen sterk toegenomen. De evoluties houden nauw verband met de evolutie van de invaliditeitscijfers per oorzaak, zoals verder beschreven (figuur 16).

Figuur 16 Verdeling van de oorzaken van invaliditeit, zelfstandigen, Brussels Gewest, 2010-2015

Bron : Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

¹¹ Deze cijfers zouden moeten gestandaardiseerd worden om echt vergelijkbaar te zijn tussen de gewesten aangezien de geslachts- en leeftijdsopbouw van de groep zelfstandigen waarschijnlijk verschillend is in de drie gewesten.

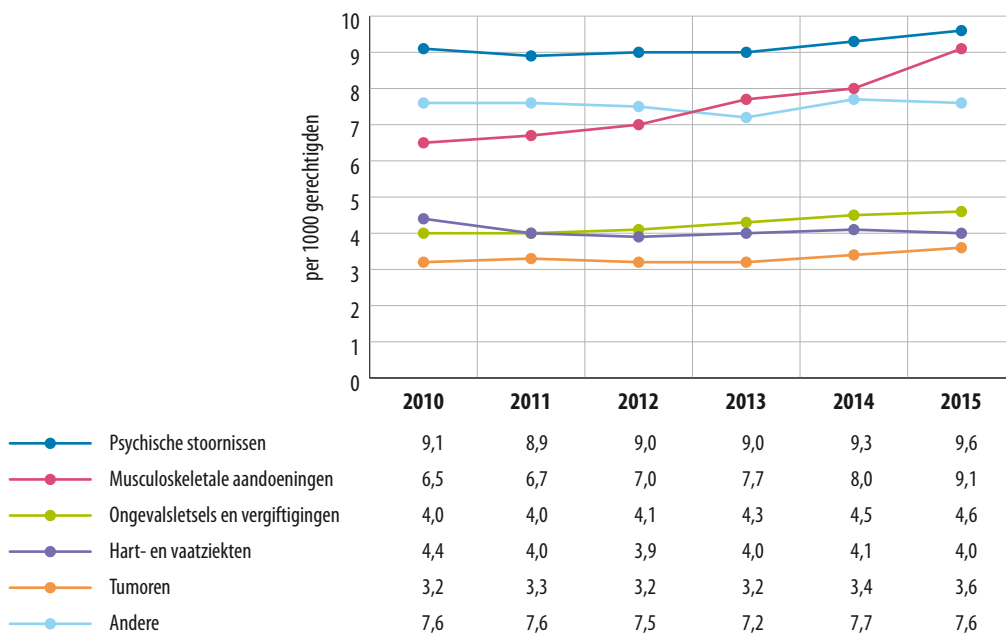
5.3.2 INVALIDITEITSCIJFER PER OORZAAK

In 2015 tekenen mentale problemen en musculoskeletale aandoeningen voor de hoogste invaliditeitscijfers bij de zelfstandigen, respectievelijk 9,6 en 9,1 ‰. Tussen 2010 en 2015 is het invaliditeitscijfer door musculoskeletale aandoeningen gestegen van 6,5 ‰ tot 9,1 ‰ terwijl het invaliditeitscijfer voor de andere oorzaken relatief stabiel gebleven is (figuur 17).

5.3.3 INVALIDITEITSCIJFER PER OORZAAK EN GESLACHT

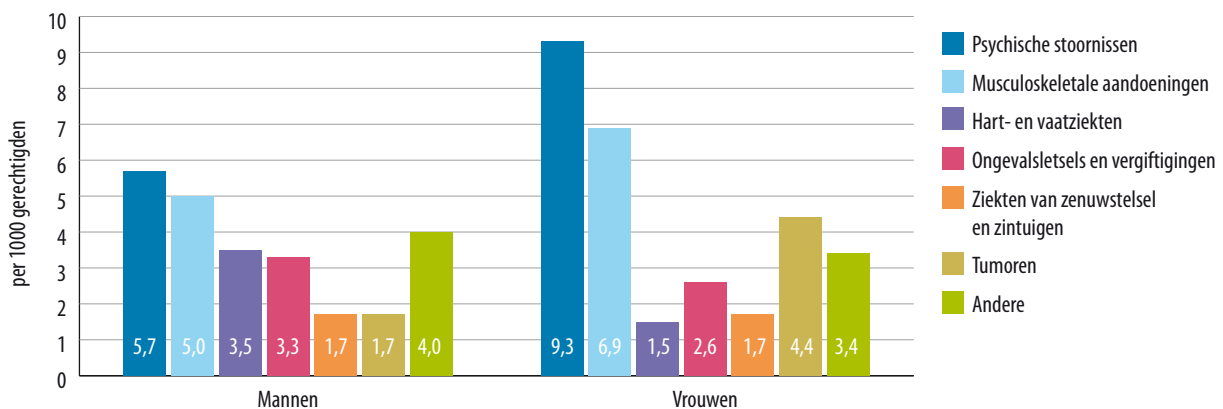
In de periode 2010-2015 treft de invaliditeit door mentale problemen bij de rechthebbende zelfstandigen 5,7 mannen op duizend en 9,3 vrouwen op duizend. Net als bij de loontrekkenden is het invaliditeitscijfer per oorzaak meestal hoger bij vrouwen dan bij mannen. Cardiovasculaire aandoeningen en ongevalsletsels en vergiftigingen zijn de belangrijkste uitzonderingen waarbij het invaliditeitscijfer hoger is bij mannen dan bij vrouwen (figuur 18).

Figuur 17 Evolutie van het invaliditeitscijfer per oorzaak, zelfstandigen, Brussels Gewest, 2010 en 2015

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

Figuur 18 Invaliditeitscijfer bij de zelfstandigen, per oorzaak en geslacht, Brussels Gewest, 2010-2015

Bron: Rijkinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel

6. Synthese - Conclusie

Het bruto aantal invaliden is de jongste jaren sterk gestegen in het Brussels Gewest. Deze stijging wordt overal in België vastgesteld en is vooral het gevolg van van de stijging van het aantal gerechtigden. De stijging van het aantal gerechtigden wordt onder andere verklaard door de grotere participatie van vrouwen aan de arbeidsmarkt, de verhoging van de pensioenleeftijd voor vrouwen en ongetwijfeld ook door de strengere toelatingsvoorwaarden voor het brugpensioen en het vervroegd pensioen. In het Brussels Gewest komt daar nog de grote toename van de inwoners op beroepsactieve leeftijd bij.

Het aantal Brusselse gerechtigden is gestegen met 27 % tussen 2000 en 2015. In diezelfde periode is het aantal vrouwen met een arbeidersstatuut met meer dan 50 % gestegen. De invoering van het dienstenchequesysteem heeft daar zeker toe bijgedragen.

Het invaliditeitscijfer (het aandeel invaliden in de gerechtigde bevolking) bij loontrekkenden en daarmee gelijkgestelden is van 2000 tot 2011 stabiel gebleven in het Brussels Gewest, maar tussen 2012 en 2015 wel gestegen van 6,2 tot 7,3 % van de gerechtigde loontrekkenden. Na standaardisatie voor leeftijd is dit invaliditeitscijfer amper gestegen tussen 2000 en 2015. Het invaliditeitscijfer na standaardisatie voor leeftijd stijgt in die periode enkel bij de vrouwelijke bedienden. Het is zelfs gedaald voor de arbeiders en de mannelijke bedienden.

Het invaliditeitscijfer in het Brussels Gewest is sinds 2011 gelijk aan dat van Vlaanderen en minder hoog dan in Wallonië. In 2011 ligt het invaliditeitscijfer, na standaardisatie voor leeftijd, geslacht en beroepsstatuut in het Brussels Gewest 0,6 % hoger dan in het Vlaams Gewest en ver onder dat in het Waals Gewest (RIZIV, 2014).

Het invaliditeitsrisico, varieert in functie van het geslacht, het beroepsstatuut, de leeftijd en het sociaal-economisch niveau van de woongemeente, zowel in het Brussels Gewest als in

de rest van het land. Arbeiders worden veel harder getroffen dan bedienden en het invaliditeitsrisico stijgt met de leeftijd. Ongeveer een derde van de arbeiders en arbeidsters van 60 tot 64 jaar ontvangt een invaliditeitsuitkering. In de andere leeftijdsgroepen of beroepsstatuten is het invaliditeitsrisico van vrouwen 25 tot 50 % hoger dan dat van de mannen.

Mentale problemen en musculoskeletale aandoeningen, twee problemen die voor een groot stuk samenhangen met het uitgeoefende werk en de leeftijd van de werknemers, zijn de belangrijkste oorzaken van invaliditeit, zowel bij de loontrekkenden als bij de zelfstandigen. De frequentie van deze problemen bij loontrekkenden is in de loop van de jongste drie jaar het sterkst toegenomen voor alle bestudeerde groepen (mannen, vrouwen, arbeiders en bedienden). Andere aandoeningen zoals cardiovasculaire aandoeningen zijn minder vaak de oorzaak van invaliditeit dan in 2005.

Het invaliditeitscijfer bij zelfstandigen is maar de helft van dat bij loontrekkenden en deze verschillen houden verband met de verschillen in de rechten en de bedragen van deze uitkeringen in beide arbeidsstelsels. Ze zijn wel vaker invalide door ongevalsstelsels en vergiftigingen dan de loontrekkenden.

Het invaliditeitscijfer van de loontrekkenden neemt samen met het aandeel arbeiders in een gemeente toe naargelang het sociaal-economisch niveau van de gemeente verlaagt. Andere verbanden tussen invaliditeit en sociaal-ruimtelijke kwetsbaarheid (het huisvestings- en werkgelegenheidsverleden van de gemeenten, de nabijheid van gezondheidsdiensten, ...) spelen waarschijnlijk ook een rol maar een analyse hiervan overstijgt de mogelijkheden van de cijfergegevens die hier gepresenteerd worden.

De resultaten van de analyses in dit dossier tonen aan in welke mate factoren zoals leeftijd, geslacht en beroepsstatuut bijdragen tot het risico op invaliditeit in het Brussels Gewest. Deze enkele cijfers zijn maar een schets van de complexiteit van het probleem, maar kunnen de basis vormen voor diepere analyses, een verdergaande denkoefening en beter aangepaste oplossingen.

Bijlagen

Bijlage 1 Beroepsactieve bevolking, gerechtigden en aantal invaliden per jaar en geslacht, loontrekkenden, Brussels Gewest, 2000-2015									
Jaar	Mannen			Vrouwen			TOTAAL		
	Midpop	Aantal gerechtigden	Invaliden	Midpop	Aantal gerechtigden	Invaliden	Midpop	Aantal gerechtigden	Invaliden
2000	284 676	164 261	10 538	291 543	150 040	9 138	576 219	314 301	19 676
2001	288 831	169 108	10 500	295 181	153 674	9 529	584 012	322 782	20 029
2002	294 887	173 382	10 602	300 233	157 394	9 714	595 120	330 776	20 316
2003	299 173	177 149	10 761	304 497	161 352	10 163	603 670	338 501	20 924
2004	301 225	178 691	10 904	307 767	163 536	10 591	608 992	342 227	21 495
2005	304 044	177 250	10 878	311 401	164 343	10 737	615 445	341 593	21 615
2006	308 650	179 285	10 910	315 846	166 875	11 101	624 496	346 160	22 011
2007	314 828	182 283	10 902	321 512	169 876	11 502	636 340	352 159	22 404
2008	321 891	186 031	10 965	328 544	174 342	11 704	650 435	360 373	22 669
2009	328 835	188 378	11 147	335 984	179 632	12 130	664 819	368 010	23 277
2010	337 664	190 626	11 038	344 565	185 038	11 548	682 229	375 664	22 586
2011	346 222	194 464	11 281	352 374	189 931	12 219	698 596	384 395	23 500
2012	352 014	197 354	11 482	357 693	193 887	12 723	709 706	391 241	24 205
2013	355 833	200 132	11 919	361 148	197 076	13 532	716 981	397 208	25 451
2014	358 894	200 771	12 486	363 941	198 345	14 663	722 835	399 116	27 149
2015	362 972	200 030	13 064	367 282	197 828	15 814	730 254	397 858	28 878

Bijlage 2 Aantal Brusselse gerechtigden en invaliden per jaar, geslacht en beroepsstatuut, 2000-2015																		
Jaar	Arbeiders						Bedienden						Zelfstandigen					
	Mannen		Vrouwen		TOTAAL		Mannen		Vrouwen		TOTAAL		Mannen		Vrouwen		TOTAAL	
	Ger.	Inv.	Ger.	Inv.	Ger.	Inv.	Ger.	Inv.	Ger.	Inv.	Ger.	Inv.	Ger.	Inv.	Ger.	Inv.	Ger.	
2000	91 109	8 163	53 813	5 392	144 922	13 555	73 152	2 375	96 227	3 746	169 379	6 121	*	*	*	*	*	*
2001	93 192	8 098	54 579	5 635	147 771	13 733	75 916	2 402	99 095	3 894	175 011	6 296	*	*	*	*	*	*
2002	94 556	8 190	55 579	5 639	150 135	13 829	78 826	2 412	101 815	4 075	180 641	6 487	*	*	*	*	*	*
2003	96 158	8 349	56 968	5 896	153 126	14 245	80 991	2 412	104 384	4 267	185 375	6 679	*	*	*	*	*	*
2004	96 750	8 438	58 248	6 143	154 998	14 581	81 941	2 466	105 288	4 448	187 229	6 914	*	*	*	*	*	*
2005	95 745	8 395	59 146	6 266	154 891	14 661	81 505	2 483	105 197	4 471	186 702	6 954	34 092	855	14 319	391	48 411	1 246
2006	96 718	8 393	60 808	6 486	157 526	14 879	82 567	2 517	106 067	4 615	188 634	7 132	35 547	913	14 545	415	50 092	1 328
2007	98 086	8 414	62 636	6 761	160 722	15 175	84 197	2 488	107 240	4 741	191 437	7 229	37 461	931	14 690	428	52 151	1 359
2008	99 877	8 460	64 975	6 952	164 852	15 412	86 154	2 505	109 367	4 752	195 521	7 257	40 601	989	15 136	448	55 737	1 437
2009	100 887	8 601	68 447	7 242	169 334	15 843	87 491	2 546	111 185	4 888	198 676	7 434	42 092	988	15 562	462	57 654	1 450
2010	102 498	8 626	72 641	6 960	175 139	15 586	88 128	2 412	112 397	4 588	200 525	7 000	42 749	1 020	15 614	469	58 363	1 489
2011	104 650	8 847	75 916	7 370	180 566	16 217	89 814	2 434	114 015	4 849	203 829	7 283	43 645	1 015	15 932	485	59 577	1 500
2012	106 685	8 998	79 001	7 685	185 686	16 683	90 669	2 484	114 886	5 038	205 555	7 522	45 076	1 099	16 180	471	61 256	1 570
2013	108 615	9 320	81 390	8 170	190 005	17 490	91 517	2 599	115 686	5 362	207 203	7 961	45 557	1 129	16 549	477	62 106	1 606
2014	109 038	9 796	82 498	8 922	191 536	18 718	91 733	2 690	115 847	5 741	207 580	8 431	46 115	1 202	16 893	511	63 008	1 713
2015	107 943	10 250	82 119	9 586	190 062	19 836	92 087	2 814	115 709	6 228	207 796	9 042	47 099	1 259	17 577	550	64 676	1 809

*: Gegevens niet beschikbaar

Bijlage 3		Aantal Brusselse loontrekkende en zelfstandige invaliden per oorzaak en jaar, 2005-2015										
N°	Pathologieën	2005	2006	2007	2008	2009	2010*	2011	2012	2013	2014	2015
1	Infectieuze en parasitaire aandoeningen	385	383	382	402	413	414	423	423	442	460	461
2	Tumoren	1 021	1 087	1 110	1 157	1 201	1 307	1 390	1 427	1 494	1 577	1 655
3	Endocriene, voedings- en stofwisselingsziekten	574	559	563	572	584	583	589	595	602	614	621
4	Ziekten van bloed, bloedbereidende organen	52	48	53	55	51	48	51	48	49	52	59
5	Gedrags- en psychische stoornissen	8 829	9 049	9 257	9 419	9 721	9 960	10 496	10 903	11 498	12 320	13 107
6	Ziekten van zenuwstelsel en zintuigen	1 301	1 316	1 326	1 310	1 345	1 367	1 383	1 408	1 494	1 594	1 668
7	Hart- en vaatziekten	1 874	1 866	1 828	1 820	1 841	1 948	1 928	1 856	1 861	1 910	1 931
8	Ziekten ademhalingsstelsel	672	645	626	599	599	577	587	597	587	583	578
9	Ziekten spijsverteringsstelsel	674	654	650	640	634	647	656	643	644	672	694
10	Ziekten van urogenitaal stelsel	215	215	221	225	216	216	225	227	245	268	280
11	Complicaties van zwangerschap en bevalling	48	53	71	75	83	68	64	69	64	61	58
12	Ziekten van huid en onderhuids bindweefsel	90	96	92	92	98	99	103	109	110	118	122
13	Ziekten van spieren, beenderen en bindweefsel	3 992	4 144	4 285	4 365	4 515	4 606	4 869	5 179	5 645	6 265	7 002
14	Congenitale afwijkingen	111	98	100	104	109	112	111	106	106	108	103
15	Aandoeningen die hun oorsprong hebben in perinatale periode	<5	<5	<5	<5	<5	<5	<5	<5	5	<5	5
16	Symptomen en ziektebeelden onvolledig omschreven	492	532	539	524	511	617	571	553	519	497	478
17	Uitwendige doodsoorzaken	1 283	1 264	1 300	1 309	1 353	1 496	1 537	1 612	1 671	1 747	1 851
18	Onbekend	0	0	0	0	0	7	14	16	21	14	14
TOTAAL		21 615	22 011	22 404	22 669	23 277	24 075	25 000	25 775	27 057	28 862	30 687

* NB : De zelfstandigen werden niet meegerekend voor 2005-2009 omdat de gegevens niet beschikbaar waren

Bijlage 4		Totaal aantal Brusselse invaliden (loontrekkend en zelfstandig) per woongemeente, per jaar en geslacht, BHG, 2010-2014													
Gemeente	Mannen					Vrouwen					TOTAAL				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Anderlecht	1 622	1 655	1 699	1 761	1 856	1 446	1 538	1 651	1 729	1 922	3 068	3 193	3 350	3 490	3 778
Oudergem	171	169	177	191	195	253	252	256	278	316	424	421	433	469	511
Sint-Agatha-Berchem	222	238	254	271	274	303	325	342	372	370	525	563	596	643	644
Brussel	3 238	3 176	3 080	3 088	3 119	2 429	2 454	2 436	2 488	2 641	5 667	5 630	5 516	5 576	5 760
Etterbeek	313	329	309	316	359	341	377	390	392	438	654	706	699	708	797
Evere	323	323	318	342	380	450	477	482	492	538	773	800	800	834	918
Vorst	478	489	530	552	598	539	567	593	669	743	1 017	1 056	1 123	1 221	1 341
Ganshoren	233	239	252	257	275	312	328	359	389	436	545	567	611	646	711
Elsene	573	583	603	592	636	539	564	605	650	690	1 112	1 147	1 208	1 242	1 326
Jette	495	489	503	549	580	622	652	707	727	776	1 117	1 141	1 210	1 276	1 356
Koekelberg	200	225	219	232	234	222	252	265	267	289	422	477	484	499	523
Sint-Jans-Molenbeek	909	974	1 005	1 095	1 146	912	978	1 020	1 129	1 231	1 821	1 952	2 025	2 224	2 377
Sint-Gilles	450	462	501	538	603	426	456	473	522	553	876	918	974	1 060	1 156
Sint-Joost-ten-Node	355	377	408	437	467	310	344	340	400	416	665	721	748	837	883
Schaarbeek	1 423	1 498	1 623	1 685	1 769	1 392	1 538	1 632	1 751	1 899	2 815	3 036	3 255	3 436	3 668
Ukkel	438	433	435	447	479	611	646	656	715	800	1 049	1 079	1 091	1 162	1 279
Watermaal-Bosvoorde	209	218	212	212	216	235	266	282	274	299	444	484	494	486	515
Sint-Lambrechts-Woluwe	245	265	282	294	305	447	453	477	510	539	692	718	759	804	844
Sint-Pieters-Woluwe	161	154	171	189	197	228	237	228	255	278	389	391	399	444	475
TOTAAL	12 058	12 296	12 581	13 048	13 688	12 017	12 704	13 194	14 009	15 174	24 075	25 000	25 775	27 057	28 862

Bijlage 5		Totaal aantal Brusselse invaliden (mannen en vrouwen) per woongemeente, per jaar en beroepsstatuut, BHG, 2010-2014													
Gemeente	Arbeiders					Bedienden					Zelfstandigen				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Anderlecht	2 052	2 156	2 282	2 405	2 621	711	753	793	822	894	305	284	275	263	263
Oudergem	172	176	180	202	226	213	209	210	224	243	39	36	43	43	42
Sint-Agatha-Berchem	307	332	354	376	399	187	200	205	230	212	31	31	37	37	33
Brussel	4 276	4 223	4 095	4 084	4 179	1 202	1 206	1 184	1 254	1 333	189	201	237	238	248
Etterbeek	371	404	382	393	439	238	259	272	268	305	45	43	45	47	53
Evere	465	475	485	504	543	269	282	281	294	332	39	43	34	36	43
Vorst	626	633	682	748	844	325	354	370	413	422	66	69	71	60	75
Ganshoren	298	314	346	374	414	213	224	235	241	265	34	29	30	31	32
Elsene	560	581	620	642	705	436	456	474	489	491	116	110	114	111	130
Jette	630	659	705	751	791	428	427	456	468	494	59	55	49	57	71
Koekelberg	283	328	327	345	362	123	130	132	130	145	16	19	25	24	16
Sint-Jans-Molenbeek	1 303	1 407	1 468	1 605	1 684	427	450	466	518	593	91	95	91	101	100
Sint-Gilles	568	594	633	680	773	240	257	264	297	297	68	67	77	83	86
Sint-Joost-ten-Node	547	595	613	673	722	99	104	110	135	127	19	22	25	29	34
Schaarbeek	2 055	2 215	2 371	2 479	2 634	625	662	707	766	811	135	159	177	191	223
Ukkel	435	454	442	482	574	499	503	531	552	570	115	122	118	128	135
Watermaal-Bosvoorde	201	230	223	221	231	212	223	235	223	246	31	31	36	42	38
Sint-Lambrechts-Woluwe	298	298	317	341	376	339	362	383	406	413	55	58	59	57	55
Sint-Pieters-Woluwe	139	143	158	185	201	214	222	214	231	238	36	26	27	28	36
TOTAAL	15 586	16 217	16 683	17 490	18 718	7 000	7 283	7 522	7 961	8 431	1 489	1 500	1 570	1 606	1 713

Glossarium

• Beroepsactieve bevolking

De beroepsactieve bevolking in dit document is de "midjaarpopulatie" van Brusselaars die in het rijksregister zijn ingeschreven en tussen 20 en 64 jaar oud zijn.

De midjaarpopulatie van het jaar X wordt berekend door de bevolking op 1 januari van het jaar X en deze van het jaar X+1 op te tellen en door twee te delen.

• Gerechtigden

De groep gerechtigden (noemer voor de berekening van het invaliditeitspercentage) is gelijk aan de bevolking van loontrekkenden of daarmee gelijkgestelden (gerechtigde werklozen) of deze van de zelfstandigen die aanspraak kunnen maken op arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Hun aantal wordt bepaald op basis van het aantal personen die op 30 juni van elk jaar zijn ingeschreven.

Bruggenpensioneerden behoren in theorie tot de groep van de gerechtigden, maar zullen dit recht nooit uitoefenen omdat het geen enkel financieel voordeel oplevert. Ze worden dus uit de berekeningen in dit dossier verwijderd.

• Uitkeringen bij arbeidsongeschiktheid of invaliditeit

Een periode van arbeidsongeschiktheid bestaat uit meerdere fasen. Loontrekkenden hebben in het begin van de periode van arbeidsongeschiktheid (eerste maand) recht op het gewaarborgd loon, betaald door de werkgever. Na afloop van deze periode heeft de persoon bij verlenging van de arbeidsongeschiktheid, een jaar lang recht op een uitkering van het ziekenfonds, die overeenstemt met 60 % van zijn vroegere geplafonneerde brutoloon. Indien de arbeidsongeschiktheid langer dan een jaar duurt, ontvangt de persoon een invaliditeitsuitkering van het ziekenfonds, die overeenstemt met 65 % van het geplafonneerde brutoloon voor een werknemer met ten minste een persoon ten laste, 55 % voor de alleenstaande werknemer en 40 % voor de samenwonende werknemer.

Invalide loontrekkenden worden vergoed op basis van het gederfde loon (met toepassing van maxima en minima), terwijl invalide zelfstandigen worden vergoed op basis van forfaits.

Voor meer informatie : www.socialsecurity.be

• Invaliditeitscijfer

Het in dit dossier berekende invaliditeitscijfer vertegenwoordigt het aantal personen dat invaliditeitsuitkeringen ontvangt (op 30 juni van het jaar in kwestie), op het aantal gerechtigden van het algemene stelsel of de regeling der zelfstandigen (op dezelfde datum), zonder de bruggenpensioneerden.

Bronnen

1. RIZIV <http://www.riziv.fgov.be/>
2. RSZ <http://www.rsz.fgov.be/nl/>
3. BISA <http://bisa.brussels/>
4. STATBEL <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/>

Referenties

- Cambois, E., 2016. Des inégalités sociales de santé moins marquées chez les femmes que chez les hommes : une question de mesure ? *Revue d'Épidémiologie et de Santé Publique* 64, S75–S85. doi:10.1016/j.respe.2016.02.007
- IDEA consult (2014): Evaluation du système des titres-services pour les emplois et services de proximité 2013. Consultancyverslag: 28 november 2014; Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, Directie van de integratie van de werkzoekenden.
- RIZIV (2014): Analyse van de uitgaven van de invaliditeitsuitkeringen vanuit geografisch perspectief in België. *Werknemersregeling, 2006-2011* D/2014/0401/31.
- RIZIV (2015): Verklarende factoren met betrekking tot de stijging van het aantal invaliden – *Werknemersregeling en regeling der zelfstandigen – 2005-2014*.
- Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad (2016). *Sociale barometer 2016*. Brussel: Gemeenschappelijke gemeenschapscommissie
- OESO (2010) : *Maladie, invalidité et travail : Surmonter les obstacles. Synthèse des résultats dans les pays de l'OCDE*. Editie OESO, Nov. 2010. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264088870-fr>.
- Vancorenland, S., Avalosse, H., Verniest, R. (2016). *Sociale en financiële situatie van invaliden*. CM informatie 266